

Digni van den Dries is biologisch akkerbouwer en groenteteler in Ens.

Biologisch landbouwonderzoek moet s

De biologische plantaardige productie wordt vaak gezien als voorloper van en voorbeeld voor de gangbare landbouw. Want hier worden systemen ontwikkeld voor een meer duurzame landbouw. Toch staat de biologische sector zelf nog in de kinderschoenen, vindt Digni van den Dries, akkerbouwer en vollegrondsgroenteteler. Er is er veel onderzoek nodig. Liefst snel en met goed resultaat, maakt hij kenbaar aan Frank Wijnands, programmaleider voor LNV-onderzoek aan biologische bedrijfssystemen.

Ze komen elkaar al meer dan tien jaar tegen, boer Van den Dries en onderzoeker Wijnands. Zowel tijdens formele als minder formele gelegenheden wisselen ze van gedachten over onderzoek dat nodig is voor de biologische plantaardige productie. Zo ook deze avond op het bedrijf van Van den Dries in Ens. Beiden zijn het erover eens. Om de biologische teelt bestaansrecht te geven is systeeminnovatie nodig, een complete vernieuwing van de hele keten. Hierin heeft het onderzoek een belangrijke taak, zo vindt ook het ministerie, dat de ontwikkeling van biologische landbouw onder andere steunt met onderzoek.

Van den Dries: 'Aan wat ik tot nog toe in Nederland aan innovatie in de biologische plantaardige productie zie, draagt het onderzoek weinig bij. Het initiatief komt vooral van ondernemers. Juist de landbouwpraktijk is verschrikkelijk innovatief. Kijk naar een boer als biologisch akkerbouwer Jaap Korteweg die geïnvesteerd heeft in een geheel nieuw teelt- en bewerkingsstelsel, waarbij hij consequent over dezelfde paden in het veld rijdt. Zo verdicht je de bodem zo min mogelijk en behoudt het land een goede bodemstructuur

en een goed bodemleven. Het idee past ontzettend goed in een biologisch productiesysteem Ik zie helaas niet zulke voorbeelden van innovatie uit het onderzoek die mijn zienswijze kunnen ontcrachten.'

Wijnands: 'Het onderzoek is inderdaad onvoldoende innoverend geweest. Ook het Innovatienetwerk Groene Ruimte en Agrocluster heeft dat in een onderzoek geconstateerd. Aan 90% van de belangrijke innovaties van de afgelopen tien jaar, waarbij meerdere partijen betrokken waren, ontbrak het aan inbreng van het onderzoek. We moeten dus een inhaalslag maken om in de frontlinie te komen. Daarvoor moet de expertise van het landbouwonderzoek verschuiven. Het onderzoek moet zich meer richten op systeeminnovatie en daarvoor ook meer samenwerken met alle betrokken partijen in de keten en in de regio. We zijn daar nog niet zo goed in, het vergt heel andere vaardigheden dan het doen van veldproeven met zoveel herhalingen. Het is een veranderingsproces dat langzaam gaat. Jij duikt daar bij voor het biologischelandbouwonderzoek telkens als geweten op door aan te geven: 'Jullie onderzoekers schieten niet op.'

Van den Dries: 'Het is heel wat om het geweten genoemd te worden. Misschien ben ik ongeduldig van aard, maar ik maak me terecht grote zorgen. Over een paar jaar wordt er weer gesproken over onderzoeksgeld van het ministerie van LNV voor de biologische landbouw. Dan moet het onderzoek aansprekende dingen kunnen laten zien. Ik snap wel dat resultaten van onderzoek lastig zijn te realiseren, maar het is de vraag of er zonder goede resultaten opnieuw draagvlak zal zijn voor nieuw onderzoeksgeld voor de biologische sector.'

Wijnands: 'Hoewel het onderzoek niet zo snel gaat, pakt het wel degelijk innoverende ideeën op. Jij noemt Korteweg. Laten we dat als voorbeeld nemen. Hij zet inderdaad op eigen kracht zijn plantaardige productiesysteem op de kop. Dat is een echte systeeminnovatie, zoals het onderzoek zelden realiseert. Maar we werken sinds een jaar of twee wel samen met Korteweg. We bekijken de effecten van zijn aanpak, maken de voordelen ervan hard en dragen bij aan optimalisering van het systeem. Dit voorbeeld geeft ook aan dat je bij dit type innovaties het niet als één partij

Frank Wijnands is programmaleider van het onderzoeksprogramma Systeeminnovaties biologische bedrijfssystemen voor open teelten.

nel met resultaten komen

discussie

alleen af kan. Het gaat zowel om een stuk teelttechniek als mechanisatie. Dit kan het onderzoek niet meer alleen. Je hebt bijvoorbeeld fabrikanten nodig die de nieuwe techniek willen produceren. Onderzoek zal dus steeds meer moeten samenwerken in co-innovatie projecten, samen met anderen.'

Een systeeminnovatie als een satelliet-bestuurde teelt van akkerbouw- en groentegewassen is niet direct weggelegd voor een brede groep telers. Het is vooral een systeem voor een groepje koplopers die nauw samenwerken met onderzoekers en bedrijven. Moet het praktijkonderzoek zich wel zo nadrukkelijk op een paar vooruitstrevende telers richten? Is het niet beter om de hele plantaardige productie op een wat hoger niveau te tillen, zodat de gemiddelde teler kan voldoen aan de maatschappelijke wensen en eisen, en hij een 'licence to produce' heeft?

Wijnands: 'Ons praktijkonderzoek is te veel gericht op de gemiddelde teler, een gemiddelde vraagstelling en een gemiddelde oplossing. We moeten het onderzoeksgeld durven uitgeven aan de problemen van de

innovatieve telers, al lijkt het dat de rest van de sector deze problemen niet heeft. De innovaties die daaruit kunnen voortkomen, spelen in op de toekomst en bieden mogelijkheden voor de hele sector.'

Van den Dries: 'Dat ben ik met je eens. We moeten ons met name richten op innovatie. Als iets goed is, pakken andere ondernemers dat wel snel op.'

Systeeminnovatie gaat over de hele keten, merkt Van den Dries op. Met deze constatering trekt hij de discussie breder dan de relatie onderzoeker-boer. Hij vraagt zich af hoe normen voor de biologische teelt – zoals milieuvriendelijk produceren – kunnen doorwerken in de hele keten. Van den Dries kijkt Wijnands aan, wachtend op een antwoord.

Wijnands: 'Wij willen daar met ons onderzoek aan biologische landbouw een stap verder in gaan. De huidige SKAL-richtlijnen nemen we als vertrekpunt om mee te denken over gewenste maatschappelijke kwaliteiten als natuurlijkheid, integriteit, duurzaamheid en dergelijke. We willen uitwerken wat dat betekent voor de productie en de keten.'

Van den Dries: 'Net als vele andere boeren is voor mij economische duurzaamheid het grootste vraagstuk. Want als de biologische sector zich niet goed gaat organiseren, zal de sector op korte termijn financieel uitgekleed zijn.'

Wijnands vult aan: 'Economische duurzaamheid is essentieel. Zonder dat is er geen toekomst voor de biologische akkerbouw. Het is daarom vreemd dat koffieplukkers in ontwikkelingslanden een Fair Trade-prijs krijgen en onze eigen biologische boeren niet. Ook zij moeten minimaal de kostprijs van hun verantwoorde productie betaald krijgen. Via het onderzoek proberen we daar wat aan te doen door inzichtelijk te maken wat biologische productie daadwerkelijk kost. Als we ook voor Nederlandse biologische boeren een systeem van Fair Trade-prijzen kunnen introduceren, zou dat echt systeeminnovatie zijn.'

Van den Dries besluit: 'Hierin ligt een rol voor iedereen. Dat hoort bij systeeminnovatie.'

'We moeten het onderzoeksgeld durven uitgeven aan de problemen van de innovatieve telers, al lijkt het of de rest van de sector deze problemen niet heeft'